

Signhild Dyrkolbotn
Dyrkolbotn 119
5994 Vikanes

Til Lindås kommune

Vikanes, 6 august 2019

Klage på konkurransegrunnlaget for brøytetenester.
Krav om tilbaketrekking og omfattende retting av konkurransegrunnlaget

Alver/Lindås kommune arbeider med å hente inn anbud på brøytetenester for dei neste 3 år (+ opsjon på 2 år). Den 16 juli vart det lagt ut ei rekkje dokument – eit konkurransegrunnlag - på heimesida til Mercell.com. Der står det at dette er ein «åpen anbudskonkurranse», og at innleveringsfristen for anbud er 14. august 2019.

Men anbudskonkurransen vart ikkje kunngjort lokalt. Ikkje i lokalaviser, og ikkje på Alver eller Lindås kommune sine heimesider så vidt eg kan sjå. Eg visste ikkje om at anbudskonkurransen var sett igang før ein nabo sa det til meg 1. august, endå eg har prøvd å fylgje med på det. Fordi eg/vi vil levere anbud.

Eg er ein av dei som har hatt brøyteavtale med kommunen i mange år og fram til no. Alle med brøyteavtale i Lindås, Meland og Radøy vart inviterte til erfaringsutvekslings-møte med kommunane tidlegare i år. Der vart vi lova at vi skulle bli varsla når nye anbudspapir vart lagde ut slik at vi kunne rekne på nye tilbod. Men det skjedde først 5. august, etter at eg hadde klaga på det

Den seine varslinga og manglande lokal kunngjering er kritikkverdig. Siktemålet for «Lov om offentlege anskaffelser» er å få inn mange tilbod slik at kommunen kan (skal) velge det som gjev mest effektiv bruk av samfunnets ressursar. Enkelt sagt: «mest nytte for pengane» skal velgast. Forskriften om offentlege anskaffelser (FOA) sitt krav om kunngjering på internett og «Doffin»/TED betyr sjølvstøtt ikkje at lokal kunngjering skal utelatast. Offentlegheitslova gjeld også! Eller vart det kanskje varsla allereide ved utlegging av anbudet til enkelte, - til spesielle vener? Forskjellsbehandling i anbud er forbudt! Konkurranseshindring er forbudt, og konkurransevridning til fordel for enkelte anbudsgjevarar er forbudt.

I helga har eg lest gjennom alle dei 16 dokumenta som utgjer konkurransegrunnlaget for anboda. Også innhaldsmessig finn eg at dette anbudsgrunnlaget på ein rekkje punkt er under all kritikk. Både teknisk og juridisk er det mange bestemmelser som ikkje står seg. Noko er forbudt, noko manglar (t.d. konkurransereglar, FOA § 18), her er sjølvmotseiingar, noko er fullstendig urimeleg, og noko er så politisk kontroversielt at det må i alle fall vedtakast av politikarar, og ikkje kome inn som venstrehandsarbeid frå kompetanselaus makt-pretendentar i administrasjonen som ikkje forstår konsekvensane av kva dei steller istand.

Det hjelper IKKJE at anbudsgrunnlaget har med ei halv side om juridiske tolkningsreglar og rangordning som skal gjelde når det er sjølvmotseiingar/motstrid og feil i anbudspapira. Tolkingsreglane er forresten ikkje gode nok, kva skal td. komme fyrst av lex specialis og lex posterior i standardkontrakta punkt 2 nr 6?. Det kan variere i denne typen kontrakt. Nei, her må administrasjonen faktisk gjere jobben sin: Det må utformast ein spesifikk brøytekontrakt som er utan sjølvmotseiingar pr. dato. Administrasjonen må då stryke ei rekkje punkt i kommunen sin «standardkontrakt», og i dei andre anbudsdokumenta, og ein del andre punkt må endrast. Sjølvstøtt!! Eller er det kanskje meininga at alle leverandørane skal vere bunden i 5 år, investere millionar i utstyr, og gå kvar dag i angst for at kommunen kan sei opp brøytekontrakten utan grunngjeving med 30 dagers varsel, slik det står i standardkontrakta pkt 15.2?? Neppe. Så maktkåt og urimeleg føydalherre mistenkjer eg ikkje den/dei innkjøpsansvarlege for å vere. Eller?

Konklusjon:

Konkurransegrunnlaget må trekkast attende, og det må rettast, og anbudet må utlysast på nytt.

NOKRE KONKRETE ENDRINGAR SOM MÅ GJERAST.

1. Vinterdriftsklassifiseringa i A, B og C vegar må fjernast frå anbodet.

Dokumentet «Kravspesifikasjonar» har ei presis og tilstrekkeleg formulering under punkt «Funksjonsmål». Der står: «*Det skal gjennomførast tiltak som gir godt nok veggrep for de vegbrukarane som er hensiktsmessig skodd for forholda*». Den formuleringa er god, og bør stå åleine. Fordi alt anna er berre eksemplar, og varierende. Detaljkrav kan og vil føre heilt galt avsted. Dei centimetermål og andre krava som kommunen lister opp i «vinterdriftsklasser», er direkte livsfårlege, fordi desse detaljkrava fort kan overstyre brøytaren sitt eige vett og forstand. Det er svært mykje som spelar inn på kor tid ein bør brøyte og strø: både snøtype, iskvaliteten, tele i vegen?, veret før og veret som er meld, kvalitet på vegstrekningane med sving, bakke, skummel utforkøyring?, og type trafikk som er ventande på dei ulike strekningane, og endå meir.

Skrekkeeksempel: Fylgjande krav er sett til C-vegar i «Strategi vinterdrift»: «*Det strøast fortrinnsvis med saltblanda singel der is allerede har lagt seg.*» Det er forferdeleg galt!! Fordi: Dersom det har vore kaldt lenge og vegkroppen er tørr eller isete + tela, og det så vert meldt veromslag med litt regn eller yr, så må brøytemannskapet ut og køyre for livet og strø før småregnet tek til. Elles frys småregnet etter kvart som det treff vegbana, og det vert så glatt at folk knapt kan stå på beina. Som då lensmannsjentene døydde. Null friksjon berre ei kort tid er livsfårleg. Styrtregn er ikkje like fårleg, for då tinar vegbana fortare nedover enn isen frys oppover. Tenkje og vurdere, det må brøytemannskapet sjølv gjere, heile tida.

Med konstant C-standard på alle vegstrekningane i rode 1, kan vi legge ned og flytte frå Dyrkolbotn og Stusdal. På deler av vegstrekninga er C-standard vanlegvis uproblematisk (Nipo med brei og flat veg). Om onsdagar og torsdagar og dei fleste kvelder og netter er det oftast OK med C-standard i Dyrkolbotn også. Men ikkje når dei største bussane som finst kjem med 100 ungdomar dei fleste fredagskveldane heile året året, og henter dei om sundagane. Og ikkje når leirskuleklassane kjem med bussar mandagane og reiser fredagesføremiddagane. Og ikkje når bossbilen kjem ein eller annan gong om tysdagane.

I rode 2 på Romarheim (og sikkert i alle andre rodar) er det liknande problemstillingar: Det må vere fin A-køyreveg fram til bussen sin snuplass til Leitet. C-standard er ikkje trygt nok med dagens pigglause bussar, og bysjåførar som knapt nok har glattkøyringskompetanse. Og det må vere god veg fram til gards på Romarheim når mjølketankbilen og bossbilen kjem. Elles kan brøyte-standard sikkert vere omtrent C. Dei som brøytarar der må ha både kjennskap og rett og plikt til å ivareta dei omsyn som bør takast for den alminnelege trafikk på kvar enkelt strekning.

I den veldig lange og bratte Stusdalsbrekko duger det slett ikkje med C-standard og sparsom strøing. Ikkje ein gong nye piggekjettingar på alle fire traktorhjul er trygt i den bakken om C-standard for strøing skal etterlevast strengt. Der må det strøast med jamne mellomrom medan snølaget og islaget veks, slik at litt og litt strøsand smelter fram av isdekket etterkvart som det tinast ned att. Og opp og ned går snødekket og isdekket mange gonger kvar vinter. Vi har ikkje så jamn temperatur at eit snø- og isdekke kan bli liggande her gjennom vinteren Aldri! (Motsett av innland som Voss td) Strøsanden renn vekk i bratta, i lag med rennande smeltevatn og regn. Det vert veldig dyrt for kommunen om ein ikkje tenkjer og handlar langt på forskot i Stusdalsbrekko. Fordi det går med mykje meir strøsand og mange fleire traktortimar om ein ventar med å strø til bilar ikkje kjem seg opp bakken. Skal ein då køyre opp og ned med traktoren og strø etterkvart som strøsanden renn vekk, heilt til islaget har smelta? Eller knuse isen med piggekjettingane? Håpe på at Stusdalingane ikkje skal på jobb og at dei ikkje treng ambulanse eller brannbil før om eit par dagar?

Det vil vere ein katastrofe for oss alle i Indrefjorden om vi får ein brøyteentreprenør som blindt fylgjer detaljkrava i «Vinterdriftsklasse C» i staden for å tenkje på framkommelegheitskravet. Med lokal tilpassing og bruk av hjernen til leverandøren, kan det bli like billig (billegare) for kommunen å gje Indrefjorden eit perfekt vintervedlikehald som å gje oss tidvis uframkommeleg veg med den definerte C-standard. Det er berre å sløffe detalj-bestemmelsene i anbodet, og gje leverandøren/kontraktøren tillit og krav om å vurdere behovet og tiltaka sjølv. Herunder: stryk

fylgjande setning i kravspesifikasjonane: «Kontraktøren skal ikkje ha direkte kontakt med publikum» Den setningen er grenselaust arrogant og uforskamma! Så i strid med all teori om leing og organisasjonsbygging og personalutvikling som det går an å få blitt. Men skriv gjerne at dersom nokon klagar på brøytinga/strøinga direkte til kontraktøren, så skal dei også straks få telefonnummeret til vakthavande i kommunen,

2. Krava om frontmontert plog og tallerkenspreiar for strøsand i kravspesifikasjonane må fjernast. Alternativt: Skriv inn under utstyrskrava at det kan leverast pris på alternative løysingar

Kravspesifikasjonar skal i fylgje FOA § 15 som hovedregel berre vere krav til tenesta sitt innhald. Det skal stillast funksjonskrav, til resultat, og ikkje krav til spesielt utsyr eller ein bestemt prosess. Hugs at oppdragsgjevarer skal stille seg fri til å vurdere ulike løysingar og ulike metodar for å oppnå den «mest effektiv bruk av samfunnets ressurser» som det står i formålsparagrafen til lova.

Med dei nye utstyrskrava som no er teke inn i anbudsgrunnlaget, må vi i rode 1 ha to traktorar i dagleg drift i staden for ein slik som no. To traktorar vert dyrt for kommunen uansett kven som får anbudet. Vi må kjøpe nytt og dyrt utstyr. Anbudsprisen doblast? Utan at resultatet vert betre.

På rode 1 må vi bruke frontlastar dagleg i lange periodar, på grunn av at snødjupna kan vere opp mot 3 meter, og nesten heile vinteren er mlom 1-2 meter. Difor må vi stadig løfte snøen opp og vekk, til dømes når vi skal grave snøen vekk frå strøsandhaugen, komme oss ut i hjørner, og rydde snø på trange stader til dømes. Ein gong målte vi 70 cm nysnø som kom mellom kl 24.00 og 05.00. Då måtte vi frese snø på lavt lavgir med frontlastaren delvis nedsenka for å komme oss framover, for traktor-buken sto i snø. Frontlastar utelukker at vi kan ha skjær eller plog framme. Så då må snøskjær eller fres henge bakpå. Å strø her vi i alle år gjort med lasteapparatet. Sjåførane lærer fort korleis dei kan strø svært tynt og jamnt med det. Vi brukar ca 1 tonn kvar gong vi strør heile Dyrkolbotn (Det må strøast tjukkare utsette stader når det kjem ein pigglus langbuss eller dobbeldekkar buss). Vi brukar også ca 1 tonn strøsand når vi strør i Nipo, men der er det sjeldan naudsynt å strø pga fin og brei veg, lite trafikk og flinke sjåførar med 4-hjulstrekkarar. Jaudå, likevel kan det nok hende at kommunen kan spare inn eit par hundre kilo strøsand for kvar runde, hvis vi tek til å bruke tallerkenspreiar i staden for lasteapparatet. Men 1 tonn med strøsand kostar under 300 kr. Så innsparinga vert kanskje ein 100-lapp på kvar runde? Den vesle innsparinga vert for ingen ting å rekne i forhold til ekstraavgiftene til ein ekstra traktor, og nye reiskap i 100.000 kroners-klassen, og anslagsvis 1/4 ekstra traktor-time pr strørunde. Kjempedyrt vert dette kravet å innarbeide i anbudsprisen.

Strøsand er berre tilsett koksalt (NaCl), så den skadar ikkje plantar og dyr. Dyr likar salt, og her veks plantane og trerengingane så det sprutar langs kommunevegane. Miljøomsyn er altså ikkje eit argument for tallerkenspreiar. Tvert imot. Klimabelastninga (ved direkte utslepp + produksjon av ekstra traktor og utstyr) auker mykje på grunn av krava om frontmontert plog/skjær og tallerkenspreiar, slik det er forklart ovanfor.

Men kanskje kommunen har tenkt at brøytinga kan gjerast billegare med eit lastebil-liknande køyretøy med skjær foran og tallerkenspreiar bak? Ja, på enkelte dagar med enkle forhold kan dei sikkert det. Nokre minutt kan sparast på transportetappe mellom kommuneveg-bitane våre. Og nokre minutt kan sparast i Nipo på den fine vegen der. Men ikkje på dei andre vegstrekningane. Og skal kommunen betale for kvar gong strøsandhaugen skal gravast fri for snø? Eller betale for henting av strøsand andre stader? Og betale når traktor med med lasteapparat iblant må hentast? Kanskje grave for hand? Eg trur det vert mykje dyrare for kommunen å ha si «moderne» løysing, fordi det blir så mykje tilleggsarbeid om ein brukande vegstandard skal oppretthaldast. **Kommunen sitt hovedproblem no er at kommunen ser ut til å ha bunde seg til å velge lavaste timepris, men ikkje har definert opp kor mange timar (kva slags timar) det skal betalast for. I alle fall definert for svakt og kan prosederast på av ein leverandør. Ein redningsplanke kan vere å straks supplere anbuds-materiellet med ein setning om at det skal ikkje betalast for transportetappar mellom rodar.**

3. Det må krevast samtidig køyring i rodene, og nok køyretøy og folk til gjennomføre det.

Det er mogleg å halde kommunevegane i Rode 1 åpne med berre ein traktor. Men i såfall må traktoren ofte køyrast konstant utan pause i fleire dagar i strekk, unnateke ein pause midt på natta. Ein full rydderunde på rode 1 med berre ein traktor, tek om lag 4 timar. Før det har gått 4 timar, vil vegen ofte vere uframkommeleg igjen der brøytinga starta opp. Difor må det då prioriterast hardt for å halde vegen framkommeleg der det krevst mest. Når bussane er ventande, må brøytaren stå klar med heilt nybrøyta/nystrødd veg til bussen har både kome seg opp og reist att. Det kan gå sterkt ut over Nipo... Difor har vi vore glade for å ha fleire traktorar/sjåførar som kan køyre samstundes, og å ha Tore Stusdal som underentreprenør på Stusdalsvegen med sin traktor.

Eg tenkjer at den som tilbyr fleire traktorar og sjåførar på rode 1 bør få nokre ekstrapoeng i anbodskonkurransen. Men for å oppnå reell konkurranse, så tenkjer eg likevel at kommunen skal akseptere at ein leverandør tilbyr berre eit køyretøy som er øyemerka spesielt for rode 1. **Men det må ikkje akseptast noko mindre enn ein øyemerka traktor som er i øyeblikkeleg beredskap, og fysisk befinn seg på rode 1.**

Eg ser at dei andre rodene i bygda vår – Romarheim og Vikanes – er slegne i lag til ein rode: rode nr 2. Ein rydderunde som omfattar begge bygdene, tek om lag 5 timar. I tillegg kjem køyring mellom bygdene (ca 20 minutt med nyaste stor-traktor med piggdekk, eller 10 minutt med lastebil). Over 5 timar mellom kvar gong brøyting skjer på ein gitt stad, er alt for lenge når det gjeld Indrefjorden. Snømengda i heile Indrefjorden er vanlegvis mykje større enn ute i fjorden. Vinteren 2018-2019 hadde Romarheim faktisk meir snø enn Dyrkolbotn til slutt. Difor må det stillast **krav om to brøytekøyretøy som kan køyre samstundes på rode 2 – ein traktor plassert i kvar av grendene Romarheim og Vikanes. Då bør vel også leverandøren tilbydast to beredskapsgodtgjersler – ein for kvar traktor med tilhøyrande utstyr og strøsandlager og liknande.** Enkelte vintrar kan det vere svært lite brøyting i rode 2, medan andre vintrar er det svært mykje, så investering i brøyteutstyr er ein stor risiko dersom alt utlegget til ein traktor skal hentast inn att gjennom timefakturering. Såleis er risikoen større på Romarheim og Vikanes enn i Dyrkolbotn. For i Dyrkolbotn snør det alltid mykje kvar vinter (oftast regnar det vekk ein heil del snø også, men det forandrer ikkje på saka), Så i Dyrkolbotn er risikoen liten for å ikkje få noko arbeid og betaling som kan gå til dekning av traktoren. Bør ikkje risikoen for null i timeinntekt på ein traktor reduserast med beredskapstillegg?

4. Der bør vel takast med at siste bakken opp til Dyrkolbotn Fjellstove også skal brøytast?

Slik har brøyteavtalen med kommunen vore praktisert i alle år. I tillegg har kommunen betalt for ekstra utbrøyting av parkeringsplassar ved vatnet og på «ballbana» vår før store ski-utfartshelger. Dette er ei spesialordning fordi fjellstova yter tenester vederlagsfritt til offentlegheita. Fjellstova held hus for diveres bosskontainrarar for kjeldesortering for både oss og naboar. Her står dei under tak og bosspilen kan køyre heilt inntil dei. Bosspann ute forvinn fort i snøen og vinden her. Fjellstova har også grenda sine postkassene under tak, inkludert raud postkasse. Leirskulen er eit skuletilbod som er pålagt etter lova, og som vert drive i samarbeid og med overoppsyn frå kommunen. Halvoffentleg kan vi kanskje kalle det? Her er også andre opplegg for skuleelevar. Telenor har sentralar og antenne her. Og toaletta våre er gratis tilgjengelege for både postbod, turfolk som går forbi, klassar på «skidag» i nærleiken, og alle andre som kjem innom.

5. Nokre punkt som må strykast eller endrast:

På grunn avtidsnaud får eg ikkje med alt som bør strykast eller endrast, men skal prøve å ta det viktigaste som står att. Resten som ikkje er bra kan eventuelt takast seinare, eventuelt muntleg?

Punkt 6.12 om teieplikt i standardkontrakten er ulovlege/misvisande. Forvaltningslova sine teiepliktreglar gjeld for kommunen. Henvis til dei, og utdyp dei og forklar dei i staden.

Stryk ordet «elektronisk» i punkt 2.1 i «administrative bestemmelser». Punkt 2.1 gjeld «Fakturaens innhald». Desse krava gjeld jo anten fakturaen er på papir eller elektronisk format, så ordet «elektronisk» har ingen ting i dette punktet å gjere. Eller er adjektivet «elektronisk» teke bevisst inn, som eit forsøk på snikinnføring av eit straffemetode som kan brukast mot den ein vil?

Dersom kommunen – mot formodning - meiner at det skal vere eit vilkår for å få betalt for tenester at leverandøren skriv rekninga si i «EHF», så må kommunen sei det tydeleg og beint ut. Og det må politisk vedtakast. For dette er eit krav som vil hindre ei rekkje små og lokale leverandørar frå å yte tenester til kommunen. Eit EHF-vilkår har betydeleg samfunnsverknade og er difor ei politisk avgjerd. EHF-rekning i ettertid forbetrar ikkje sjølve tenestea, så vilkåret er difor berre ein handelshindring og ein usakleg fordel for store og «profesjonelle» tilbydarar. Eg meiner at EHF-vilkår er i strid andre vikge overordna rettsprinsipp.

Kommunen er IKKJE lovpålagt å berre betale ut etter EHF-rekningar. Det er i tilfelle eit val som kommunen sine politikarar må bestemme seg sjølv for å gjere. Dei digitaliserings-overkåte lyg når dei påstår at EHF er eit lovpålagt vilkår for betaling av tenester til det offentlege.

Så Lindås kommune: Stå oppreist, tenk sjølv og ver tydeleg i språk og skrift!

Jussen er slik: Kommunal- og moderniseringsdepartementet vedtok i april i år ei forskrift som heiter «Elektronisk faktura i offentlege anskaffelser». Der står det at offentlege organ SKAL kreve EDH-format på rekningar. MEN det står ikkje at straffa for å levere rekning på papir eller i PDF-fil skal vere at leverandørar skal nektast å få si betaling. Der står «KAN» i § 5 i forskrifta. Kommunen bryt altså ikkje forskrifta om dei betalar rekningar som dei har fått på papir.

Juridisk kan det også seiast slik: Misleghaldsbeføyelser (konsekvensar) fylgjer ikkje automatisk av misleghald (då skulle vi alle fått mykje meir straff) Misleghaldsbeføyelser og straffereaksjonar skal vedtakast særskilt. Altså: Sanksjonering (nekting av å betale) fylgjer ikkje automatisk av eit regelbrot angående EHF. Dessutan er digitaliseringsminister Astrup på tynn is med heile forskrifta si. Fordi krav om EHF-format kan sjåast på som eit konkurransehinder for små aktørar. Og konkurransehinder er ulovleg etter sjølve lova. Prøvar Astrup å dytte kommunar framfor seg i ein tvilsam praksis med å tvinge fram digitalisering? Slik at kommunen og ikkje Astrup må ta jobben – og nederlaget - med ein eventuell rettsak nasjonalt eller internasjonalt? I alle fall er dette politisk så det held, og ikkje ein ting å snikinnføre i ein uryddig brøyteanbudsprosess.

Oppsummering og avslutning

Brøyteanbudet står i ferd med å LÅSE kommunen i fleire år frametter til ulovleg administrativt fatta beslutningar med politisk innhald som attpåtil er fordyrande for kommunen. Kor er saksutgreiinga med beslutningsgrunnlag og vurderingar for dei kontroversielle bestemmelsene? Til dømes angående nedgradering av kommunale vegar til C-standard vinterstid? Dei detaljerte spesifikasjonane som er lista opp, vil ved mange snøtypar og vertypar gje uframkommelege vegar, og kan kontraktøren henvise til detsse detaljkrava i staden for å oppfylle framkommelegheitskravet (tolkingsregelen lex specialis i standardkontrakta tyder på det...)

Og har politikarane godkjent at kommunen sine samla brøyteutgifter kan går opp?

Eg meiner å ha påvist ovanfor at krava til leverandøreane er beskrivne slik at sluttrekninga for det samla kommunale vintervedlikehaldet truleg vil auke, medan kvaliteten vil gå ned. Fordi det er teke inn unødvendig fordyrande utstyrs-krav i anbudet. Og fordi timeprisen er konkurransefaktor i anbudet, men det ikkje er definert godt nok kva som kan skrivast timer på. Køyring mellom roder til dømes.

I 15 år har eg vore brøytekontraktør i rode 1. Samarbeidet med kommunen om vintervedlikehald har fungert utmerka heile denne tida. Kommunefolka har heile tida sagt til meg at vi skal syte for at dei som bør komme seg fram, kan komme seg fram på kommunevegane. Dei fyrste vekene var det ein frustrerande uklar beskjed å få frå kommunen, syntest eg. Men etterkvart oppdaga eg at det var ein meget intelligent beskjed å få. For det er så mange forhold som må vurderast konkret og endrar seg heile tida. Eg håpar kommunen har vett til å ikkje kastar vrak på sin kompetanse, og ikkje rotar til alt som funksjonerar godt, i prosessen med innhenting av nye anbod.